

II

(Rättsakter vilkas publicering inte är obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 27 november 2002

om den stödordning som Tyskland genomfört – ”Delstaten Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital i Thüringen”

[delgivet med nr K(2003) 4359]

(Endast den tyska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2003/469/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT
DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a i detta,

efter att i enlighet med artikel 88.2 i EG-fördraget ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, och

av följande skäl:

1. FÖRFARANDE

- (1) 1993 trädde delstaten Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital (nedan kallat ”programmet”) av den 20 juli 1993 i kraft.⁽¹⁾ Programmet överensstämde enligt delstatsmyndigheternas i Thüringen uppfattning med den genom gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag från 1992 (gemenskapens riktlinjer)⁽²⁾ införda regeln om stöd av mindre betydelse och anmälades därför inte enligt artikel 88.3 i EG-fördraget.
- (2) På grund av en tidningsartikel om detta låneprogram, inom vars ramar uppenbarligen företag utan tillräckliga bankgarantier fick lån på gynnsamma villkor för att finansiera varulager, uppmanade kommissionen genom skrivelse GD IV/D 3761 av den 2 maj 1994 Tyskland att lämna relevanta upplysningar för att kunna bedöma programmets förenlighet med den gemensamma marknaden. Genom en skrivelse av den 31 maj 1994 lämnade Tyskland följande upplysningar: Delstaten Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital av den 20 juli 1993 gäller ekonomiskt sunda små och medelstora företag (såsom dessa definieras i gemenskapens riktlinjer från år 1992 för sådana företag), som på grund av sin begränsad storlek, bristande bankgarantier och det allmänna läget på kapitalmarknaden har svårigheter att skaffa externt kapital. Stöd till förmån för företag i svårigheter är inte möjliga; sådana företag kunde dock ansöka om bidrag inom ramen för andra godkända program. Programmet är vidare upplagt som program med stöd av mindre betydelse i enlighet med regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer (1992).
- (3) Tyskland delade myndigheternas i Thüringen uppfattning, enligt vilken programmet inte omfattas av anmälningsskyldigheten enligt artikel 88.3 i EG-fördraget.
- (4) Som svar på en uppmaning av den 29 maj 1995 om att lämna upplysningar lämnade Tyskland genom en skrivelse av den 27 juni 1995 en kopia av programmet för stärkande av företagens rörelsekapital.
- (5) Inom ramen för förfarande C 85/98 (ex NN 106/98, felaktig tillämpning av regeln om stöd av mindre betydelse inom ramen för delstaten Thüringens konsolideringsprogram av den 20 juli 1993) bekräftade Tyskland genom en skrivelse av den 8 juni 1998 att det program

⁽¹⁾ Thüringer Staatsanzeiger nr 33/1993, s. 1415.

⁽²⁾ EGT C 213, 19.8.1992, s. 2.

som låg till grund här upphörde att vara i kraft den 16 januari 1996. Genom en skrivelse av den 7 december 1998 lämnade Tyskland upplysningar om genomförandet av programmet och de gynnade företagen, varav det framgick att även företag i de känsliga sektorerna (produkter i bilaga I till EG-fördraget) fått bidrag. Därutöver framgick det att företag i svårigheter, som under samma eller föregående år fått stöd inom ramen för godkända program till förmån för företag i svårigheter, hade beviljats lån inom ramen för detta program. Denna förmodan bekräftades av en skrivelse från Tyskland av den 29 januari 1999, av vilken det även framgick att en del företag som mottagit stöd på grundval av det program som granskas här dessutom hade fått stöd inom ramen för det konsolideringsprogram av den 20 juli 1993 vars felaktiga tillämpning behandlas i förordet C 85/98.

(6) Genom skrivelse SG(99) D/3539 av den 18 maj 1999 underrättade kommissionen Tyskland om sitt beslut att på grund av denna åtgärd inleda ett förfarande enligt artikel 88.2 i EG-fördraget.

(7) Kommissionens beslut att inleda förfarandet offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ^(?). Kommissionen har uppmanat alla berörda parter att inkomma med synpunkter på den ifrågasvarande åtgärden. Ingen berörd part har dock inkommit med synpunkter.

Tysklands synpunkter överlämnades genom skrivelser av den 24 juni 1999 och den 19 augusti 1999.

(8) I en skrivelse av den 26 november 2001 uttryckte Tyskland sin avslutande ståndpunkt.

2. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

2.1 Titel och rättsgrund

(9) Bidragen beviljas av den offentligt ägda Thüringer Aufbaubank på uppdrag av Thüringens ekonomi- och transportministerium på grundval av §§ 23, 44 och 44a i Thüringens delstatsbudget i enlighet med bestämmelserna för Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital.

2.2 Mottagare

(10) Programmet riktar sig till små och medelstora företag, definierade enligt kriterierna "omsättning" och "antal anställda", men inte enligt kriteriet "oberoende" som i gemenskapens riktlinjer, till nybildade företag, *management-buy-outs* och *management-buy-ins* samt återprivatiseringar, varvid konsolideringsprojekt prioriteras. Livsme-

delsindustrins rätt till stöd, som kan gälla såväl de i bilaga I till EG-fördraget nämnda verksamheterna som andra verksamheter, nämns uttryckligen i punkt 3 (bidragsmottagare) i programmet. De andra känsliga sektorerna (järn- och stålindustrin, kolindustrin, varvsindustrin, syntetfiberindustrin, bilindustrin samt fiske och transporter) är inte uttryckligen uteslutna. I undantagsfall kan stöd (genom beslut av den ansvarige ministern) även beviljas företag, som överskrider de i gemenskapens riktlinjer angivna taken för omsättning och antalet anställda.

2.3 Varaktighet

(11) Delstaten Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital trädde i kraft den 20 juli 1993 med obegränsad löptid och ersattes den 16 januari 1996 av Thüringens läneprogram för små och medelstora företag.

2.4 Mål

(12) Stödet enligt programmet är avsett för företag som varken har tillräckliga bankgarantier eller kan betala de höga räntorna för kortfristiga lån och programmet har som syfte att ställa lån med subventionerad ränta till förfogande för dessa företag för att finansiera rörelsekapital. Enligt punkt 1 i programmet (bidragets syfte) "skall bildande eller konsolidering av små och medelstora företag understödjas, särskilt genom att avvärja risker för driften och arbetsplatserna".

(13) Stödet beviljas av Thüringer Aufbaubank i form av lån med subventionerad ränta genom den bank i vilken respektive företag är kund, som även tar över det primära ansvaret för lånet. Den förmedlande banken kan få en garanti på 60 % av lånebeloppet, för vilken ingen garantiavgift tas ut enligt programmet. Thüringer Aufbaubank och den förmedlande banken får som engångsbelopp ta ut en administrativ avgift på 0,1 % av lånebeloppet.

(14) Någon omläggning av skulden till Thüringer Aufbaubank får inte ske.

(15) Lånen med en räntesats på 5–8 % beviljas för en tid på tre år. Löptiden kan förlängas. Den ansvarige delstatsministern kan godkänna andra villkor.

2.5 Stödnivå

(16) I punkt 5 i programmet (bidragets art, omfattning och storlek) hänvisas uttryckligen till att stödordningen endast omfattar stöd av mindre betydelse och till regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer från 1992.

^(?) EGT C 203, 17.7.1999, s. 3.

- (17) Enligt programmet skall stödelementet i lån med subventionerad ränta beräknas på grundval av skillnaden mellan lånets faktiska räntesats och den gällande referensräntesatsen. Något tak för lånesumman anges inte, dock får inte storleken av det stöd, som ett företag kan ta i anspråk för samma ändamål inom 36 månader (dvs. det stödelement som finns i räntesubventionen) överskrida taket för regeln om stöd av mindre betydelse som anges i gemenskapens riktlinjer från år 1992 (*) Stödelementet i garantin beaktades inte.
- (18) Under tiden 1993–1996 beviljades och utbetalades, enligt de dokument som Tyskland överlämnade innan det formella förfarandet inleddes, 460 lån till ett sammanlagt belopp av 202 miljoner tyska mark, varav 20 lån till livsmedelsindustrin. I minst två fall har företag, som samma eller föregående år fått stöd inom ramen för en godkänd stödordning för företag i svårigheter, fått sådana lån (Thuro Back Südthüringer Backwaren och Bergner & Weiser GmbH).
- (24) Om lån i de känsliga sektorerna gavs till ekonomiskt sunda företag hade kommissionen betänkligheter huruvida programmet för stärkande av företagens rörelsekapital i Thüringen var förenligt med de gällande bestämmelserna om regionalstöd.
- (25) Lånen till förmån för ekonomiskt sunda företag i känsliga sektorer utgör driftsstöd, som kommissionen enligt de gällande bestämmelserna för regionalstöd skall granska. I synnerhet skall sådant stöd enligt kommissionens praxis uppfylla följande kriterier:

- a) Det skall vara begränsat i tiden och avtagande.
- b) Det får endast beviljas i stödområden enligt artikel 87.3 a i EG-fördraget.
- c) Det får inte ges till företag i de känsliga sektorerna.

2.6 Kumulering

- (19) Programmet innehåller inga bestämmelser om kumulering.

2.7 Skäl till att inleda förfarandet

- (20) Kommissionen har inlett förfarandet på grund av tillämpningen av stödet till förmån för företag som är verksamma i de känsliga sektorerna och företag i svårigheter. Kommissionen har inte fört fram några betänkligheter mot tillämpningen av stödet till förmån för ekonomiskt sunda företag som är verksamma utanför de känsliga sektorerna.
- (21) Kommissionen motiverar detta på följande sätt:
- (22) Eftersom de känsliga sektorerna inte undantagits från stödordningen rörde det sig om en felaktig tillämpning av regeln om stöd av mindre betydelse enligt gemenskapens riktlinjer från 1992. Enligt punkt 3.2 i gemenskapens riktlinjer kan de inte tillämpas på stöd till företag i sektorer för vilka särskilda bestämmelser gäller. Eftersom programmet tillämpades på en sådan sektor, måste det anses vara icke anmält stöd.
- (23) På grund av de särskilda omständigheterna i de känsliga sektorerna utgjorde de ifrågasvarande åtgärderna statligt stöd till förmån för företag i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget och artikel 61 i EES-avtalet. Stödet gjorde det möjligt för företag som hade svårt att få tillgång till kapitalmarknaden att ta upp lån för att på goda villkor finansiera sitt rörelsekapital och konsolidera eller till och med utvidga sin verksamhet. Därmed var åtgärderna, ur kommissionens synvinkel, ägnade att negativt påverka konkurrensen.
- (26) I beslutet om att inleda förfarandet drog kommissionen slutsatsen att stödordningen inte innehöll några bestämmelser om att stödet skulle vara avtagande och att de känsliga sektorerna inte var uteslutna.
- (27) Av de upplysningar som Tyskland lämnat framgick det att stöd vid minst två tillfällen beviljats företag i svårigheter enligt definitionen i riktlinjerna för bedömning av statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter från 1994 (°) (1994 års riktlinjer). Enligt formuleringen i programmet var företag i svårigheter inte uteslutna från tillämpningsområdet. Följaktligen fick kommissionen uppfattningen att stödordningen delvis gällde även företag i svårigheter.
- (28) De räntesubventionerade lånen med garanti från Thüringer Aufbaubank till förmån för företag i svårigheter fick överskrida taket för stöd av mindre betydelse. Vid beräkningen av taket för stöd av mindre betydelse borde det med garantin förbundna stödelementet och de särskilda svårigheterna för de stödmottagande företagen ha beaktats. Stödelementet i garantin skall återspegla den särskilda risk som vidlåder ett företag i svårigheter och kan uppgå till det fulla beloppet av det garanterade lånet.
- (29) Följaktligen hade man vid tillämpningen av programmet på företag i svårigheter inte i tillräcklig utsträckning beaktat bestämmelserna om stöd av mindre betydelse. Undantagna är endast de fall där summan av stödelementet i lånet och de andra stöd, som borde ha beaktats enligt bestämmelserna om kumulering, inte överskred taket enligt regeln om stöd av mindre betydelse. Såsom det tillämpats måste dock programmet för stärkande av företagens rörelsekapital i Thüringen anses vara ett icke anmält stöd.

(*) På den tiden gällde strängare bestämmelser än i dag; taket för stöd av mindre betydelse låg på 50 000 ecu. Se EGT C 68, 6.3.1996, s. 9.

(°) EGT C 368, 23.12.1994, s. 12.

- (30) Lånen gav företagen tillgång till finansiella medel som gjorde det möjligt för dem att undvika konkurs. Vid konkurs och utträde från marknaden skulle antingen befintlig överkapacitet ha försvunnit eller de utträdande företagens marknadsandelar ha övertagits av konkurrenter, som i båda fallen skulle ha kunnat förbättra sin lönsamhet. Programmet uteslöt inte beviljande av lån till företag som bedriver handel inom gemenskapen. Därför måste man anta att de lån för stärkande av företagens rörelsekapital som förfarandet gäller kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.
- (31) Följaktligen utgör de av Thüringer Aufbaubank lämnade lånen till företag i svårigheter för att förstärka dessa företags rörelsekapital statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget och artikel 61.1 i EES-avtalet som borde ha bedömts på grundval av de relevanta riktlinjerna.
- (32) Om målet med programmet är att undsätta ett företag i svårigheter krävs enligt de relevanta bestämmelserna för att stödet skall vara förenligt med den gemensamma marknaden att det beviljas i form av statliga lån på marknadsmässiga villkor eller statliga garantier för lån från den privata sektorn. I det föreliggande fallet var denna förutsättning inte uppfylld, eftersom det rörde sig om räntesubventionerade lån. Dessutom skall enligt bestämmelserna stöd till stora företag och till företag i känsliga sektorer anmälas enskilt. Den ifrågavarande stödordningen uteslöt dock inte stöd till storföretag och tillämpades i en känslig sektor.
- (33) Om målet med programmet var att omstrukturera ett företag i svårigheter, kan man konstatera att de relevanta bestämmelserna – som senast fastslås i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter från 1999⁽⁶⁾ – såsom förutsättning för stödets förenlighet med den gemensamma marknaden anger att följande kriterier skall uppfyllas:
- Inlämnande och genomförande av en omstruktureringsplan, som gör det möjligt att återställa företagets långfristiga lönsamhet.
  - Begränsning av stödbeloppet till det strikta minimum som krävs för att uppnå detta mål.
  - Ett proportionellt bidrag från det stödmottagande företaget och dess bolagsmän.
  - Iakttagande av de särskilda bestämmelser som gäller för de känsliga sektorerna, vilka i princip kräver enskilda anmälningar.
  - Enskild anmälan av stöd till förmån för stora företag.
  - Förbud mot upprepat beviljande av omstruktureringsstöd, förutom under icke förutsebara omständigheter utanför företagets kontroll.
- (34) I det ifrågavarande programmet anges varken att stöd till storföretag skall anmälas enskilt eller att det är förbjudet att bevilja upprepat omstruktureringsstöd.

3. TYSKLANDS KOMMENTARER

- (35) Tyskland uppger att antalet beviljade lån inom ramen för programmet för stärkande av företagens rörelsekapital uppgår till 365, till ett totalt lånebelopp på 81,6 miljoner euro. Skillnaden mellan dessa siffror och dem som anges i beslutet om att inleda förfarandet förklaras av att de senare inkluderar lån för stärkande av företagens rörelsekapital inom ramen för Thüringens låneprogram från år 1996. Thüringens låneprogram behandlas i förfarande C 87/98 (ex NN 137/98).
- (36) De uppgifter som ges i beslutet om att inleda förfarandet rörande företagen Thuro Back Südthüringer Backwaren och Bergner & Weiser GmbH motsvarar enligt Tysklands uppgifter inte fakta, eftersom inget av dessa båda företag fått lån för att förstärka sitt rörelsekapital inom ramen för Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital.
- (37) Tyskland anser att Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital inte kunde omfatta företag i svårigheter. Visserligen finns det i stödordningen ingen uttalad bestämmelse som utesluter företag i svårigheter och tre av de totalt 365 utbetalade lånen har getts till företag i svårigheter, men stödordningen har egentligen inte varit öppen för företag i svårigheter och heller aldrig avsetts att vara det. Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital bör ses som en helhet tillsammans med Thüringens konsolideringsprogram (förfarande C 85/98, ex NN 106/98). Medan tillämpningsområdet för konsolideringsprogrammet uttryckligen stod öppet även för företag i svårigheter, fanns denna speciella stödmöjlighet inte i Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital.
- (38) Vidare har den stora risken för de förmedlande bankerna inneburit ett tvingande krav på dessa banker att ordentligt pröva låntagarnas soliditet och begränsa kreditrisken.
- (39) Beräkningen av taket för stöd av mindre betydelse gjordes enligt de uppgifter som Tyskland lämnat uteslutande på grundval av stödelementet i räntesubventionen, som ges av skillnaden mellan den effektiva räntesatsen för den slutliga låntagaren och referensräntesatsen. Stödelementet i garantin hade inte beaktats vid utvecklingen av programmet för stärkande av företagens rörelsekapital, eftersom "de tyska myndigheterna under tiden från 1993 till början av 1996 inte hade känt till att stödelementet i form av garanti skulle beaktas". Detta ändrades först genom kommissionens skrivelse D/54570 av den 11 november 1998.

⁽⁶⁾ EGT C 288, 9.10.1999, s. 2.

- (40) I den mån de känsliga sektorerna berörs, anser Tyskland att stöd till företag i dessa sektorer är uteslutet genom hänvisningen i punkt 5 i Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital. I punkt 5 i programmet anges uttryckligen att "lånen beviljas i enlighet med gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag (EGT C 213, 19.8.1992, s. 2)". Genom denna hänvisning skulle bestämmelserna rörande de känsliga sektorerna vara direkt tillämpliga och stöd till dessa områden vara uteslutna.
- (41) Inga som helst lån har enligt Tyskland utbetalats till företag i de känsliga sektorerna i den mening som avses i punkt 1.6 i gemenskapens riktlinjer från 1992.
- (42) Dessutom blev enligt Tysklands uppfattning de stödrättsliga specialreglerna i gemenskapens rambestämmelser för det statliga stödet till investeringar för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter ⁽⁷⁾ från år 1996 enligt kommissionens beslut 1999/183/EG av den 20 maj 1998 om statligt stöd inom sektorn för bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter som kan beviljas i Tyskland på grundval av befintliga ordningar för regionala stöd ⁽⁸⁾ först 1998 giltiga. Under tiden 1993–1996 fanns det följaktligen inga stödrättsliga specialregler.
- (43) Av de 365 godkända lånen för stärkande av företagens rörelsekapital hade endast fem gått till företag i branschen livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksvaruframställning.
- (44) Tillämpningen av programmet i undantagsfall på andra än små och medelstora företag hade enligt Tysklands uppfattning överensstämt med regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer från 1992.
- (45) Tyskland har till kommissionen lämnat en förteckning i tabellform över de lån för stärkande av företagens rörelsekapital som utbetalats under åren 1993–1995. Av denna detaljerade uppställning framgår det att av de 365 beviljade lånen tre gått till företag i svårigheter. Dessutom har enligt uppgifterna i tabellen endast fem lån gått till den känsliga sektorn jordbruk, trots att det i en skrivelse från Tyskland av den 29 januari 1999 sägs att totalt omkring 20 lån gått till företag inom livsmedelsbranschen.
- (46) Av det material som Tyskland överlämnat framgår inte enligt vilka kriterier den känsliga sektorn jordbruk respektive företag i svårigheter definierats.
- (47) Även om alla finansiella bidrag till ett företag i viss mån förändrar konkurrensvillkoren, så har dock icke allt stöd märkbara effekter på handeln och konkurrensen mellan medlemsstaterna. Därför undantas de stöd från anmälningsplikten enligt artikel 88.3 i EG-fördraget som inte överskrider ett absolut maximibelopp och som i egenskap av stöd av mindre betydelse inte omfattas av artikel 87.1 i EG-fördraget.
- (48) En definition av vad kommissionen anser vara stöd av mindre betydelse gavs första gången i gemenskapens riktlinjer från år 1992 ⁽⁹⁾. I punkt 3.2 bestäms tillämpningsområdet för regeln om stöd av mindre betydelse till ett stödbelopp på 50 000 ecu per företag inom en treårsperiod med avseende på en huvudkategori av utgifter (t.ex. investeringar, utbildning). Följaktligen var betalningar av stöd på upp till 50 000 ecu för en bestämd utgiftskategori, liksom stödordningar, enligt vilka betalningar av stöd till företag för en bestämd utgiftskategori inom en period på tre år var begränsade till detta belopp, inte längre anmälningspliktiga enligt artikel 88.3 (tidigare artikel 93.3) i EG-fördraget. Ett villkor som angavs i de enskilda besluten om stöd respektive i stödordningen var dock att stödbeloppet inklusive allt ytterligare stöd som samma företag eventuellt fick från annat håll eller på grundval av andra bestämmelser för samma utgiftskategori inte fick överstiga 50 000 ecu. I punkt 3.2 gjordes klart att regeln om stöd av mindre betydelse inte kan tillämpas i de känsliga sektorerna (järn- och stålindustrin, kolindustrin, varvsindustrin, syntetfiberindustrin, bilindustrin samt fiske och transporter).
- (49) I kommissionens meddelande om försumbart stöd från 1996 ⁽¹⁰⁾ ändrades regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer från 1992. Maximibeloppet för stöd av mindre betydelse höjdes till 100 000 ecu inom tre år från tidpunkten för det första stödet enligt regeln om stöd av mindre betydelse. Detta belopp omfattade allt slag av offentligt stöd som beviljats som stöd av mindre betydelse och påverkade inte den eventualiteten att stödmottagaren fått annat stöd på grundval av av kommissionen godkända stödordningar.
- (50) De områden som omfattas av EKSG-fördraget, varvsindustrin, transportsektorn och stöd för utgifter i jordbruk eller fiske, var undantagna från bestämmelserna.
- (51) Genom artikel 1 i kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse ⁽¹¹⁾ utvidgades tillämpningsområdet för regeln om stöd av mindre betydelse. Men inte heller denna förordning skall tillämpas på stöd i transportsektorn och i verksamheter som gäller produktion, bearbetning eller marknadsföring av varor som anges i bilaga I till EG-fördraget. Förordningen skall inte heller tillämpas på stöd till verksamheter för export, dvs. stöd som relaterar

4. BEDÖMNING AV ÅTGÄRDEN

4.1 Förekomst av statligt stöd

- (47) Även om alla finansiella bidrag till ett företag i viss mån förändrar konkurrensvillkoren, så har dock icke allt stöd märkbara effekter på handeln och konkurrensen mellan

⁽⁷⁾ EGT C 29, 2.2.1996, s. 4.

⁽⁸⁾ EGT L 60, 9.3.1999, s. 61.

⁽⁹⁾ Se fotnot 2.

⁽¹⁰⁾ EGT C 68, 6.3.1996, s. 9.

⁽¹¹⁾ EGT L 10, 13.1.2001, s. 30.

sig direkt till exporterade kvantiteter, upprättande och drift av distributionsnät eller till de löpande utgifterna för exportverksamhet. Slutligen är stöd som ges på villkor att inhemska produkter används i stället för importerade varor uteslutna från tillämpningsområdet för förordningen.

- (52) Enligt artikel 2 i den nämnda förordningen får det totala beloppet som beviljas ett företag som stöd av mindre betydelse inte överstiga 100 000 euro under en treårsperiod. Detta tak gäller allt stöd oberoende av typ och ändamål.
- (53) På grund av den omständigheten att förordning (EG) nr 69/2001 trädde i kraft först den 2 februari 2001 – medan det program som här skall granskas var i kraft från och med den 20 juli 1993 till och med den 16 januari 1996 – är det tvivelaktigt om kommissionen för sitt beslut kan tillämpa förordning (EG) nr 69/2001 retroaktivt på finansiella åtgärder som vidtagits innan förordningen trädde i kraft eller om den under den ifrågavarande tiden gällande regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer från 1992 måste tillämpas (*consecutio legis*).
- (54) I förordning (EG) nr 69/2001 finns ingen bestämmelse om huruvida förordningen kan tillämpas på stöd som beviljats innan förordningen trädde i kraft. Emellertid utesluter inte formuleringen att förordningen skulle kunna tillämpas på tidigare fall, som ändå omfattas av kontrollmekanismen enligt artikel 3 i förordning (EG) nr 69/2001. Kommissionen har kommit fram till uppfattningen att eftersom det inte finns någon annan uttrycklig bestämmelse skall förordning (EG) nr 69/2001 tillämpas på stöd av mindre betydelse som beviljats innan denna förordning trädde i kraft. För det första innehåller förordning (EG) nr 69/2001 en förfaranderättslig bestämmelse genom att den undantar en viss kategori av åtgärder från anmälningsplikt. Den borde därför omedelbart tillämpas på pågående förfaranden. För det andra står en omedelbar tillämpning av förordning (EG) nr 69/2001 i överensstämmelse med de grundläggande målen att få till stånd en förenkling av förfarandena och decentralisering. Endast för de stöd, som inte omfattas av förordning (EG) nr 69/2001, och som följaktligen inte kan undantas på denna grundval, kommer kommissionen att stödja sig på de bestämmelser som var i kraft då stöden beviljades. Emedan förordning (EG) nr 69/2001 är mer tillåtande än de föregående bestämmelserna om stöd av mindre betydelse och emedan dessa bestämmelser i alla fall skall tillämpas om stödet inte är undantaget enligt förordning (EG) nr 69/2001, beaktas på vederbörligt sätt den allmänna rättsprincipen om skydd för berättigade förväntningar och principen om rättssäkerhet. Sett ur ekonomisk synvinkel anser kommissionen att en finansiell åtgärd, som enligt den i dag gällande förordning (EG) nr 69/2001 inte kan kategoriseras som "stöd" i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget på en integrerad marknad, inte kan ha utgjort något "stöd" på en mindre integrerad marknad i det förgångna. Kommissionen kommer följaktligen att lägga förordning (EG) nr 69/2001 till grund för sin fortsatta granskning av de finansiella åtgärderna. Detta utesluter dock inte möjligheten att tillämpa de bestämmelser som var i kraft då åtgärderna genomfördes om dessa åtgärder inte är undantagna enligt förordning (EG) nr 69/2001.
- (55) Inledandet av förfarandet omfattar således såväl programmet som de fall, som inte hör till tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller de andra relevanta bestämmelserna om stöd av mindre betydelse och de fall som omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 eller de relevanta tidigare bestämmelserna och som genom kumulering med andra stöd överstiger det där fastställda stödtaket.
- (56) På förhand uteslutna från tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 är stöd för verksamheter som gäller produktion, bearbetning eller marknadsföring av varor som anges i bilaga I till EG-fördraget.
- (57) Kommissionen anser följaktligen att alla lån för stärkande av företagens rörelsekapital som getts till företag inom livsmedelsindustrin är uteslutna från tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 och de relevanta tidigare bestämmelserna om stöd av mindre betydelse, om dessa företag sysslar med produktion av varor som anges i bilaga I till EG-fördraget, eftersom de då skall räknas till den känsliga sektorn jordbruk.
- (58) Tysklands argument att gemenskapens stödrättsliga specialregler för investeringsstöd till bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter (1996) är i kraft först från 1998 är här ovidkommande, eftersom dessa specialregler inte påverkat tillämpningsområdet för regeln om stöd av mindre betydelse ⁽¹²⁾.
- (59) Det kan enligt kommissionens uppfattning bli fråga om ett överskridande av det återstående tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller någon annan relevant regel om stöd av mindre betydelse på grund av att stödtaket i artikel 2 i förordning (EG) nr 69/2001 eller i någon annan tidigare regel om stöd av mindre betydelse

⁽¹²⁾ För övrigt: Dessa gemenskapsriktlinjer trädde i kraft genom offentliggörande i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (EGT C 29, 2.2.1996, s. 4). Genom sitt beslut 1999/183/EG slog kommissionen fast att Tysklands nationella stödregler är oförenliga med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget om de strider mot gemenskapens riktlinjer och relevanta åtgärder (beträffande statligt investeringsstöd till bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter), vilket Tyskland underrättats om genom skrivelse nr SG(95) D/13086 av den 20 oktober 1995.

kan ha överskridits genom det icke beaktade stödelementet i garantin vid beviljandet av lån för stärkande av företagens rörelsekapital. Programmet ger ingen garanti för att taket för stöd av mindre betydelse i varje enskilt fall inte har överskridits. Detta gäller i synnerhet då programmet riktade sig till företag i svårigheter med den stora förlustrisk som kännetecknar dessa.

- (60) De åtgärder som vidtagits enligt programmet består enligt kommissionens uppfattning åtminstone till en del av åtgärder till förmån för företag i svårigheter.
- (61) För att kunna skilja ett företag i svårigheter från ett ekonomiskt sunt företag har kommissionen i punkt 2.1 i riktlinjerna från 1994⁽¹³⁾ gett en förklaring av begreppet "företag i svårigheter". Denna definition av ett företag i svårighet bekräftar i stort sett kommissionens beslutspraxis från de föregående åren, såsom den uttrycks i kommissionens åttonde rapport om konkurrenspolitiken år 1979 (punkterna 227, 228 och 229)⁽¹⁴⁾.
- (62) Begreppet "företag i svårigheter" som kommissionen här stödjer sig på beskrivs i riktlinjerna från 1994 som ett företag som "saknar möjlighet att övervinna dessa svårigheter genom egna medel eller genom att skaffa de medel det behöver från aktieägare eller genom lån". "De typiska symptomen är minskande lönsamhet eller allt större förluster, minskande omsättning, växande varulager, överskottskapacitet, minskande kassaflöde, ökande skuld, stigande ränteutgifter och lågt värde på nettotillgångar. I akuta fall kan företaget redan ha blivit insolvent eller trätt i likvidation."
- (63) Enligt ordalydelsen i punkt 3 (bidragstagaren) i riktlinjerna riktar sig dessa till företagsgrundare, inbegripet *management-buy-outs* och *management-buy-ins* samt återprivatiseringar, varvid ansökningar i samband med konsolideringsåtgärder bör prioriteras. Kommissionen anser att inkluderandet av företag i behov av konsolidering innebär att även företag som behöver återställa sin lönsamhet i den mening som avses i definitionen av företag i svårigheter kunde få tillgång till räntesubventionerade lån för att förstärka sitt rörelsekapital.
- (64) Tyskland menar att Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital skall bedömas som en helhet tillsammans med Thüringens konsolideringsprogram. Medan tillämpningsområdet för konsolideringsprogrammet uttryckligen stod öppet även för företag i svårigheter, fanns denna speciella stödmöjlighet inte i Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital. För att bestämma innehållet i programmet kan man därför inte inrikta sig isolerat på ordalydelsen. I

⁽¹³⁾ Se fotnot 5.

⁽¹⁴⁾ Beträffande icke anmälda stöd fastslås i punkt 101 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (Tillkännagivande till medlemsstaterna med förslag till lämpliga åtgärder) från 1999 (EGT C 288, 9.10.1999, s. 2) att kommissionen kommer att med avseende på förenligheten med den gemensamma marknaden granska alla undsättnings- och omstrukturingsstöd som beviljas utan kommissionens godkännande och därmed i strid med artikel 88.3 i EG-fördraget, på grundval av de riktlinjer som var i kraft när stödet beviljades. Följaktligen har kommissionen bedömt programmet på grundval av den beslutspraxis som beskrivs i kommissionens åttonde rapport om konkurrenspolitiken från 1979 och på grundval av riktlinjerna från 1994.

stället måste konsolideringsprogrammet tas med i bedömningen och genom en helhetsbedömning av båda stödordningarna bör tillämpningsområdet för programmet för stärkande av företagens rörelsekapital bestämmas. Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital har i enlighet med detta inte gällt företag i svårigheter.

- (65) Denna framställning är inte övertygande som bevis för att programmet för stärkande av företagens rörelsekapital inte tillämpats på företag i svårigheter. Enligt programtexten var syftet med det just att understödja företag vid deras bildande eller säkerställande av deras fortsatta existens, i synnerhet genom att motverka risker för driften och arbetsplatserna. Dessutom skulle ansökningar i samband med konsolideringsåtgärder prioriteras.
- (66) Tyskland argumenterar vidare att risktagandet för de förmedlande bankerna medfört att de prövat låntagarnas soliditet.
- (67) Eventuellt har sannolikheten för att mottagaren faktiskt varit ett företag i svårigheter minskat på grund av den förmedlande bankens risktagande, men texten i programmet utesluter ingalunda att ett företag i svårigheter får del av stödet. Kommissionen anser vidare att det för den förmedlande banken, särskilt då det gäller företag i svårigheter, kunde vara fördelaktigt att vara med och bevilja lån genom programmet, eftersom likviditeten i det gynnade företaget genom utbetalning av lån för stärkande av företagens rörelsekapital totalt sett skulle förbättras och förlustrisken med avseende på lån som den förmedlande banken tidigare ställt till förfogande för just detta företag skulle minska. I själva verket kan det vara ekonomiskt rationellt för en bank att minska en befintlig hög förlustrisk för gamla lån genom att företaget får tillgång till nya medel till omstrukturering. Detta gäller särskilt om den därmed förbundna risken delvis övertas av staten.
- (68) Sist och slutligen visar den av Tyskland överlämnade detaljerade uppställningen av stöd som godkänts eller utbetalats på grundval av programmet att företag i svårigheter i svårigheter fått stöd; Tyskland medgav även i sina synpunkter att företag i svårigheter gynnats genom Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital.
- (69) Stödelementet i form av garantin borde, i synnerhet med tanke på förlustrisken för företag i svårigheter, ha beaktats vid beräkningen av stödet i de utbetalade lånen.

- (70) Denna bedömning ändras inte heller av att Tyskland i sina synpunkter framför att de tyska myndigheterna under tiden från 1993 till början av 1996 inte kände till att stödelementet i garantin och de särskilda riskerna för beviljande av lån till företag i svårigheter skulle beaktas vid beräkningen av stödets värde. Kommissionen kan inte dela denna åsikt, eftersom den redan 1989 skickat en skrivelse till medlemsstaterna, i vilken det framhölls att enligt kommissionens uppfattning alla av staten övertagna garantier faller inom tillämpningsområdet för artikel 87.1 i EG-fördraget⁽¹⁵⁾. De tyska myndigheterna borde då den beviljade garantier till företag med likviditetsproblem åtminstone ha fått betänkligheter i fråga om åtgärdernas stödkaraktär och Tyskland borde i tid ha anmält åtgärderna i stödordningen till kommissionen så att denna skulle ha kunnat yttra sig om detta.
- (71) Enligt kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd i form av garantier⁽¹⁶⁾ kan den kontanta bidragsekvivalenten till en garanti under ett visst år beräknas
- på samma sätt som bidragsekvivalenten för ett mjukt lån sedan de inbetalda premierna först har dragits av, varvid räntesubventionen utgörs av skillnaden mellan marknadsräntan och den räntesats som erhållits tack vare den statliga garantin,
  - som skillnaden mellan summan av utestående garantier multiplicerad med riskfaktorn (sannolikheten för att garantierna behöver infrias) och eventuella betalda premier, dvs. (garantibelopp × riskfaktor) – premie,
  - med någon annan objektivt berättigad och allmänt accepterad metod.
- (72) Kommissionen bekräftade därmed den uppfattning den länge haft, nämligen att då sannolikheten för låntagarens insolvens vid tiden för beslutet om lånet uppenbart är mycket stor, kan värdet av stödet stiga till beloppet av det genom garantin effektivt säkrade beloppet.
- (73) För övrigt kan stödelementet i garantin även i fråga om ekonomiskt sunda företag leda till att taket för stöd av mindre betydelse överskrids.
- (74) Enligt kommissionens uppfattning rör det sig i fråga om programmet och dess tillämpning om stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget, om det inte hör till tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 men överskrider taket för stöd av mindre betydelse. Detsamma gäller på analogt vis den andra bestämmelsen om stöd av mindre betydelse, som var i kraft vid den tid då åtgärderna genomfördes.
- (75) Programmet ledde, i den mån det riktade sig till företag i svårigheter, till att de gynnade företagen erhöll finansiella medel från en privat bank, företag som i annat fall på grund av sin ekonomiska situation inte längre skulle ha fått något stöd från privata kreditinstitut enligt deras normala kreditvillkor.
- (76) Dessa finansiella medel gjorde det möjligt för de gynnade företagen att undvika konkurs eller att förbättra sin ställning på marknaden. Vid konkurs och utträde från marknaden skulle antingen befintlig överkapacitet ha försvunnit eller de utträdande företagens marknadsandelar ha övertagits av konkurrenter, som i båda fallen skulle ha kunnat förbättra sin lönsamhet. Låneprogrammet för stärkande av företagens rörelsekapital uteslöt inte att lån beviljades företag, som tillverkar produkter eller tillhandahåller tjänster med vilka det handlas inom gemenskapen. Därför måste man anta att de finansiella åtgärder som förfarandet gäller kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.
- (77) Inte heller de ekonomiskt sunda företagen skulle ha fått finansiella medel på de angivna villkoren från privata banker och har följaktligen genom de utbetalda lånen för stärkande av företagens rörelsekapital kunnat förstärka sin ställning på den gemensamma marknaden i förhållande till sina konkurrenter. Detta gäller särskilt ekonomiskt sunda företag, som var verksamma i de känsliga sektorerna. Marknaderna i de känsliga sektorerna kännetecknas på gemenskapsnivå av överkapacitet. Det finansiella stödet till vissa företag genom programmet för stärkande av företagens rörelsekapital har lett till att dessa kunde befästa sin ställning på marknaden gentemot konkurrenter, vilket innebar att handeln mellan medlemsstaterna kunnat påverkas.
- (78) Programmet kan följaktligen snedvrída eller hota att snedvrída konkurrensen.
- (79) Kommissionen drar således slutsatsen att programmet och dess tillämpning innehåller stöd i den mening som anges i artikel 87.1 i EG-fördraget till förmån för företag som bedriver handel inom gemenskapen.

4.2 Stödets laglighet

- (80) Kommissionen beklagar att Tyskland beviljat stödet i strid med artikel 88.3 i EG-fördraget.

4.3 Stödets förenlighet med den gemensamma marknaden i den mån tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller den relevanta regeln för stöd av mindre betydelse överskridits

- (81) Kommissionen har granskat programmet under antagandet att det riktat sig till såväl ekonomiskt sunda företag som företag i svårigheter.

⁽¹⁵⁾ Kommissionens skrivelse till medlemsstaterna SG(89) D/4328 av den 5 april 1989.

⁽¹⁶⁾ EGT C 71, 11.3.2000, s. 14.

- (82) I den mån stöd till företag i svårigheter beviljats rörde det sig om följestöd/omstruktureringsstöd eller stöd till undsättning enligt terminologin i Europeiska kommissionens åttonde rapport om konkurrenspolitiken från 1979 och riktlinjerna från 1994 ⁽¹⁷⁾ som bekräftats av riktlinjerna från 1999 ⁽¹⁸⁾.
- (83) I den mån stöd beviljats ekonomiskt sunda företag i de känsliga sektorerna är det fråga om driftsstöd i den mening som avses i kommissionens meddelande om regionala stödordningar från 1979 ⁽¹⁹⁾ samt kommissionens meddelande om tillämpningen av artikel 92.3 a och c på regionalstöd ⁽²⁰⁾ från 1988. Dessa meddelanden bekräftades av riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål ⁽²¹⁾ från 1998.
- (84) I det följande granskas stödordningens förenlighet på grundval av respektive tillämpliga bestämmelser ⁽²²⁾.
- (85) I den mån det är fråga om omstrukturering av företag i svårigheter kan man konstatera att enligt kommissionens praxis och riktlinjerna från 1994 skall följande kriterier vara uppfyllda för att stödet skall vara förenligt med den gemensamma marknaden:
- Inlämnande och genomförande av en omstruktureringsplan, som gör det möjligt att återställa företagets långfristiga lönsamhet.
  - Ett proportionellt bidrag från det stödmottagande företaget och dess bolagsmän.
  - Begränsning av stödbeloppet till det strikta minimum som krävs.
  - Iakttagande av de särskilda tillämpningsreglerna för de känsliga sektorerna, vilket normalt kräver enskild anmälan av stöd.
  - Enskild anmälan av stöd till förmån för stora företag.
  - Omstruktureringsstöd får, förutsatt att det inte är fråga om en oförutsebar undantagssituation, som företaget i fråga inte bär ansvaret för, endast beviljas en gång.
- (86) Enligt programmet var det enda villkoret för beviljande av medel att den ansökande förmedlande banken på lämpligt sätt bidrog till förstärkningen av företags rörelsekapital med egna medel.
- (87) Enligt programmet krävdes dock inte presentation av en bärkraftig omstruktureringsplan, som i förening med lånet för att förstärka företagets rörelsekapital ställde i utsikt ett återställande av företagets lönsamhet på lång sikt.
- (88) Programtexten innehåller inte heller något förbud mot upprepat beviljande av omstruktureringsstöd eller begränsning av stödbeloppet till det strikta minimum som krävs för att uppnå det eftersträlvade målet. Huruvida dessa kriterier beaktats då medel beviljats har Tyskland inte uppgett.
- (89) Programmet föreskrev inte om enskild anmälan av stöd till förmån för stora företag eller beaktande av de särskilda reglerna för de känsliga sektorerna.
- (90) Kommissionen anser därför att till den del programmet innehåller omstruktureringsstöd till förmån för företag i svårigheter är det inte förenligt med den gemensamma marknaden.
- (91) I den mån det rör sig om undsättning av företag i svårigheter kan man konstatera att den på detta område fastslagna politiken som förutsättning för förenligheten med den gemensamma marknaden krävde att stöd till undsättning begränsas till stöd i form av offentliga lån på marknadsvillkor eller statliga garantier för privata lån. Detta villkor är inte uppfyllt i det föreliggande fallet, eftersom lånen var räntesubventionerade.
- (92) I den mån det rör sig om stöd till undsättning enligt programmet är detta stöd oförenligt med den gemensamma marknaden.
- (93) I den mån lån till förmån för ekonomiskt sunda företag i de känsliga sektorerna beviljats, utgör detta stöd driftsstöd, som kommissionen har att pröva enligt de bestämmelser om regionalstöd som är tillämpliga på programmet.

⁽¹⁷⁾ Enligt punkt 2.2 i riktlinjerna från 1994 tillämpades dessa endast till den del de överensstämde med de särskilda bestämmelserna om de känsliga sektorerna. Vid den ifrågasvarande tiden fanns det särskilda bestämmelser för statligt stöd inom jordbruk, fiske, stålsektorn, varvsindustrin, textil- och beklädnadsindustrin, syntetfibrisektorn, fordonsindustrin, transporter och kolbrytning. På jordbruksområdet fick medlemsstaterna själva bestämma att i stället för dessa riktlinjer fortsättningsvis tillämpa kommissionens särskilda bestämmelser om undsättnings- och omstruktureringsstöd till förmån för enskilda stödmottagare i denna sektor.

⁽¹⁸⁾ Jfr punkt 101.

⁽¹⁹⁾ EGT C 31, 3.2.1979, s. 9.

⁽²⁰⁾ EGT C 212, 12.8.1988, s. 2.

⁽²¹⁾ EGT C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽²²⁾ EGT C 119, 22.5.2002, s. 22. (För den definitionsmissiga avgränsningen hänvisar kommissionen till de nämnda texterna. Kommissionen har granskat stödet till ekonomiskt sunda företag i enlighet med kommissionens meddelande om metoden för att tillämpa artikel 92.3 a och c på regionalstöd från 1988. Bedömningen skulle inte ändras genom tillämpning av riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål från 1998).

- (94) Delstaten Thüringen är ett stödområde enligt artikel 87.3 a (f.d. artikel 92.3 a) i EG-fördraget. I kommissionens meddelanden om regionalstöd från 1979 och 1998⁽²³⁾ anges faktiskt att kommissionen på grund av de särskilda svårigheterna i dessa stödområden undantagsvis på bestämda villkor kan godkänna vissa driftsstöd.
- (95) Ett oeftergivligt villkor för att godkänna driftsstöd var att stödet skulle bidra till en långfristig och balanserad ekonomisk utveckling och inte fick leda till sektoriell överkapacitet på gemenskapsnivå för att de sektoriella problemen på gemenskapsnivå inte skulle bli värre än de ursprungliga regionala svårigheterna. I detta sammanhang krävdes ett sektorbaserat tillvägagångssätt, varvid gemenskapens regler och riktlinjer för vissa områden inom industri (järn och stål, varv, syntetfiber, textil och beklädnad) och jordbruk samt bestämmelserna om företag som bearbetar jordbruksprodukter skulle beaktas. Dessa gemenskapens regler och riktlinjer förbjuder beviljande av driftsstöd i de berörda sektorerna.
- (96) Till den del det rör sig om stöd till ekonomiskt sunda företag i de känsliga sektorerna är dessa driftsstöd oförenliga med den gemensamma marknaden, eftersom man innan stödet beviljades borde ha beaktat gemenskapens regler och riktlinjer för de känsliga sektorerna, som förbjuder beviljande av driftsstöd till ekonomiskt sunda företag.
- (97) Kommissionen anser att undantagsbestämmelserna i artikel 87.2 i EG-fördraget inte kan tillämpas i det föreliggande fallet, eftersom programmet inte har något av de mål som där anges. Tyskland har heller inte anfört att några sådana undantagsförhållanden skulle råda⁽²⁴⁾.
- (98) Kommissionen drar slutsatsen att inga särskilda regler för stöd med övergripande mål enligt artikel 87.3 c i EG-fördraget förutom riktlinjerna för bedömning av stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter kan tillämpas på programmet, eftersom detta inte har något av de särskilda målen och Tyskland inte heller har hävdats att så skulle vara fallet.
- (99) Stödet har enligt kommissionens uppfattning inte heller som mål att främja viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi. Inte heller tjänar stödet till att främja kultur och bevara kulturarvet. Kommissionen drar

följaktligen slutsatsen att varken artikel 87.3 b eller artikel 87.3 d i EG-fördraget kan tillämpas på programmet.

- (100) En del av de fall som omfattas av programmet har eventuellt varit föremål för ett annat formellt granskningsförfarande enligt artikel 88.2 i EG-fördraget. Det föreliggande beslutet berör inte dessa fall.

5. SLUTSATS

- (101) Stödordningen är olaglig. Stöd som ligger utanför tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001, eller om de inte faller under denna förordning, utanför tillämpningsområdet för de andra relevanta bestämmelserna om stöd av mindre betydelse, som var i kraft vid den tid då åtgärden genomfördes, har beviljats olagligt.
- (102) Stödordningen är oförenlig med den gemensamma marknaden i den mån den utanför området för stöd av mindre betydelse tillåter stöd till undsättning av företag genom räntesubventioner, beviljande av omstruktureringssstöd utan att beakta de villkor som krävs enligt kommissionens vedertagna praxis och inte kräver någon enskild anmälan i fall som gäller de känsliga sektorerna respektive inte utesluter stöd till förmån för ekonomiskt sunda företag i känsliga sektorer.
- (103) Därmed är tillämpningen av programmet utanför tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller utanför de andra relevanta bestämmelserna om stöd av mindre betydelse till förmån för företag i svårigheter eller för beviljande av driftsstöd till förmån för ekonomiskt sunda företag i de känsliga sektorerna oförenlig med den gemensamma marknaden.
- (104) Enligt kommissionens vedertagna beslutspraxis skall enligt artikel 87 i EG-fördraget olagligt beviljat och med den gemensamma marknaden oförenligt stöd återkrävas av stödmottagaren, förutsatt att stödet inte omfattas av regeln om stöd av mindre betydelse. Denna praxis har bekräftats av artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningen av artikel 93 i EG-fördraget⁽²⁵⁾. Enligt artikel 14 i den nämnda förordningen skall den berörda medlemsstaten vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från stödmottagaren. För att slutligt fastställa antalet fall som berörs av återkrävandet av stöd anser kommissionen att Tyskland skall upprätta en förteckning över alla företag, som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001.

⁽²³⁾ Se fotnoterna 19 och 20.

⁽²⁴⁾ Beträffande tillämpningen av undantagsbestämmelserna i artikel 87.2 c i EG-fördraget hänvisar kommissionen till EG-domstolens förklaring i sin dom av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen, (ännu ej offentliggjord) om § 52.8 i den tyska inkomstskattelagen.

⁽²⁵⁾ EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Delstaten Thüringens program för stärkande av företagens rörelsekapital i Thüringen (nedan kallat "programmet") utgör rättslig grund för statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

Enligt programmet beviljas inget stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget om bidragen faller inom tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 respektive om de inte faller därunder, omfattas av den regel om stöd av mindre betydelse, som gällde vid tiden för genomförandet av åtgärden, och kumulerar med annat stöd enligt regeln om stöd av mindre betydelse som inte överskrider taket för stöd av mindre betydelse enligt förordning (EG) nr 69/2001 eller de relevanta tidigare bestämmelserna.

Enligt programmet beviljas inget stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget om bidragen getts till förmån för företag som inte producerar varor eller tillhandahåller tjänster med vilka det förekommer handel inom gemenskapen.

I den mån programmet omfattas av artikel 87.1 i EG-fördraget, beviljar det olagligt stöd.

Artikel 2

I den mån programmet används för stöd till ekonomiskt sunda företag utanför de känsliga sektorerna är det förenligt med den gemensamma marknaden.

Artikel 3

Om programmet används för att bevilja stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, är det oförenligt med den gemensamma marknaden i den mån det faller inom tillämpningsområdet för artikel 87.1 i EG-fördraget.

Artikel 4

Om programmet används för att bevilja stöd till företag i de känsliga sektorerna, är det oförenligt med den gemensamma marknaden i den mån det faller inom tillämpningsområdet för artikel 87.1 i EG-fördraget.

Artikel 5

Tyskland skall vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att från stödmottagarna återkräva det stöd som avses i artiklarna 3 och 4 och som olagligen ställts till förfogande.

Återkravet skall ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut. Det stöd som skall återkrävas skall innefatta ränta som löper från den

dag det olagliga stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag det har återbetalats. Räntan skall beräknas på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd.

Artikel 6

Detta beslut gäller inte de fall av tillämpning av programmet, som redan gjorts till föremål för ett annat förfarande eller slutligt beslut från kommissionens sida. Tyskland skall göra upp en förteckning över de berörda fallen.

Artikel 7

Tyskland skall inom ramen för genomförandet av detta beslut göra upp en förteckning över de företag, som inte omfattas av det sektoriella tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 eller som med beaktande av stödelementet i garantin och andra vid den relevanta tidpunkten beviljade stöd av försumbar storlek överskrider taket för stöd av mindre betydelse enligt förordning (EG) nr 69/2001.

Tyskland skall inom ramen för genomförandet av detta beslut göra upp en förteckning över alla företag i svårigheter, som inte omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 och som fått stöd enligt programmet, och ange de kriterier som ligger till grund för klassificeringen.

Tyskland skall i detta sammanhang ta fram en metod för att bestämma stödelementet i garantin.

Tyskland skall inom ramen för genomförandet av detta beslut göra upp en förteckning över de företag, som inte omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 och som fått stöd enligt programmet, men som inte ägnat sig åt produktion av varor eller tillhandahållande av tjänster med vilka det förekommer handel inom gemenskapen samt ange kriterierna.

Artikel 8

Tyskland skall inom två månader från dagen för delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om de åtgärder som har vidtagits för att följa detta beslut.

Artikel 9

Detta beslut riktar sig till Förbundsrepubliken Tyskland.

Utfärdat i Bryssel den 27 november 2002.

På kommissionens vägnar

Mario MONTI

Ledamot av kommissionen